

Taleseddel

FOU samrådsspørgsmål K

Vil ministeren redegøre for, hvorfor ministeren mener, at der ikke er behov for at ændre reglerne i den militære straffelov, så det bliver lettere at undgå, at psykisk syge soldater dømmes som desertører. Vil ministeren endvidere redegøre for, om der ikke bør laves ændringer i forsvarets procedurer, så det sikres, at henvendelser fra udsendte soldater om psykiske problemer ikke bliver overhørt, jf. artiklen "Auditørkorps afviser kritik af desertør-restsforfølgelse" i bt.dk 21. december 2013?

Besvarelse af samrådsspørgsmål K

- Indledningsvist vil jeg gerne sige, at et forsvar, hvor soldaterne selv kan vælge at komme og gå, ikke kan fungere som et forsvar.
- Hvis man som soldat udebliver i forbindelse med international operation, kan det få konsekvenser for missionen, opgaver og kollegerne.
- Lad mig så give lidt oplysninger om bestemmelsen om udeblivelse og brugen af den.

- Bestemmelsen i militær straffelov har baggrund i de konsekvenser en soldats udeblivelse, herunder ved selvpåført sygdom eller skade, kan have.
 - Det ligger i selve ansættelsesforholdet som soldat, at det medfører nogle særlige pligter, herunder til at lade sig udsende.
 - En soldats udeblivelse fra sin tjeneste fx i international mission kan resultere i, at opgaver ikke gennemføres, og at planer må ændres.
 - Dette kan eventuelt medføre en øget sikkerhedsrisiko.
 - En udeblivelse kan desuden betyde, at en anden må udsendes med ganske kort varsel til at løse de pågældende opgaver.
-
- Generalauditoriatet har oplyst, at udeblivelse er en af de hyppigste overtrædelser af militær straffelov.

- Langt de fleste udeblivelsessager handler dog om værnepligtige, der udebliver fra første mødedag.
- Andre – men færre sager – drejer sig om udeblivelse under militærtjenesten.
- Udeblivelse under udsendelse forekommer heldigvis meget sjældent.

- Som retspraksis om udeblivelse er der en dom fra 2009, hvor en overkonstabel blev idømt 30 dages betinget fængsel for blandt andet overtrædelse af militær straffelovs § 25 om udeblivelse.
- Han var ikke mødt til tjeneste på Flyvestation Karup med henblik på udsendelse til befalet tjeneste i Afghanistan.
- Retten slog fast, at udgangspunktet for overtrædelser var ubetinget fængsel.
- Som formildende omstændighed blev der dog lagt vægt på familiære problemer, som forsvaret efter rettens vurdering

burde være bekendt med, og det forhold at forsvaret ikke havde foretaget sig noget i den anledning.

- Retten afgjorde sagen med betinget fængsel.

- Da den seneste militære straffelov blev vedtaget i 2005 byggede den på konklusionerne fra et udvalg med repræsentanter for blandt andet dommerne, den civile og den militære anklagemyndighed, arbejdsgiversiden og soldaternes faglige organisationer.
- Udvalget kom frem til, at "I nogle situationer, herunder ved tjeneste i udlandet, kan udeblivelse efter omstændighederne få meget alvorlige konsekvenser eller rumme risiko herfor. Udvalget finder, at der fortsat er behov for en selvstændig straffebestemmelse for disse forhold".
- Disse bemærkninger blev gentaget i lovforslaget, som efterfølgende blev vedtaget af Folketinget.

- Det er vigtigt at nævne, at lovbestemmelsen alene giver mulighed for at straffe, hvis der er handlet groft uagtsomt eller forsætligt.
- Derudover skal selve overtrædelsen være af grov karakter for at blive til en straffesag.
- En straffesag vil derfor slet ikke blive rejst, hvis ikke den militære anklagemyndighed finder, at handlingen opfylder dette.

- Straffelovens almindelige bestemmelser giver endvidere mulighed for, at omstændighederne vedrørende handlingen og eventuelle konsekvenser af handlingen kan tages i betragtning ved vurdering af sagen.
- Der kan i den forbindelse tages højde for såvel den pågældendes tilregnelighed som for særlige omstændigheder, der udelukker strafansvar.
- Herudover skal der ved strafudmålingen lægges vægt på forholdets grovhed og på oplysninger om gerningsmanden.

- Der skal vurderes på den skade, fare og krænkelse, som er forbundet med gerningen.
- Og der skal tages hensyn til gerningsmandens personlige forhold og sociale baggrund, gerningsmandens forhold før og efter gerningen og bevæggrundene til handlingen.
- Der kan både være tale om omstændigheder, der forelå, da gerningen fandt sted, og efterfølgende omstændigheder.
- Straffen kan efter en konkret vurdering sættes ned under strafferammen og endda helt bortfalde, eller straffen kan gøres betinget.
- Og alt dette er selvfølgelig kun under forudsætning af, at der domfældes.

- På den baggrund finder jeg, at bestemmelsen og straffelovgivningen giver mulighed for en konkret vurdering af sager med inddragelse af de relevante omstændigheder.

- Vurderingen af, om der i en konkret sag bør rejses tiltale efter lovbestemmelsen, henhører under auditørerne.
- Ligesom for den civile anklagemyndighed er det netop den militære anklagemyndigheds opgave at foretage sådanne konkrete vurderinger af sager.
- Vurderingen af, om der eventuelt skal fældes dom i en konkret sag, henhører så naturligvis under domstolene.

- I den artikel, som spørgeren har henvist til, omtales en sag vedrørende en overkonstabel, som indtog piller med henblik på at blive hjemsendt fra international mission.
- Det fremgår af dommen i sagen, at soldaten erklærede sig skyldig og blandt andet forklarede, at han kunne mærke, at han ikke var det rigtige sted, at han følte sig relativt gammel i forhold til sine kammerater, at der ikke var noget privatliv, og at han simpelthen havde nået grænsen.
- Byretten afsagde dom med 60 dages ubetinget fængsel på det grundlag, at der var tale om et groft tilfælde, hvor

soldaten under væbnet konflikt forsætligt havde unddraget sig tjeneste.

- Vestre Landsret afsagde efterfølgende dom i sagen.
- Landsretten udtalte, at straffen blev tiltrådt henset til forholdets karakter, herunder at det blev begået under udsendelse under væbnet konflikt, og at straffen som udgangspunkt ikke kunne gøres betinget.
- Dog fandt landsretten, at de oplysninger, som på det tidspunkt forelå om soldatens forhold efter hjemsendelsen, undtagelsesvis gjorde det forsvarligt at gøre straffen betinget.
- Sagen illustrerer således både den alvor, der ligger i at udeblive fra tjenesten, og hvordan de konkrete omstændigheder i sagen indgår i afgørelsen.

- Så for at opsummere:

- Det ligger i selve ansættelsesforholdet som soldat, at man har påtaget sig visse pligter, herunder til at lade udsende.
- Hvis en soldat udebliver fra tjenesten kan det få store konsekvenser for missionen, opgaven eller kollegerne.
- Et bredt sammensat udvalg har anbefalet bestemmelsen, og Folketinget har vedtaget loven.
- Når en sag om udeblivelse skal vurderes – både af den militære anklagemyndighed og af domstolene - er der en række bestemmelser vedrørende sagens omstændigheder, herunder soldatens forhold, der skal tages med i betragtning.
- Jeg finder på den baggrund ikke grundlag for at ændre på bestemmelsen.

- Jeg vil nu vende mig mod spørgsmålet om henvendelser fra udsendte soldater med psykiske problemer.
- Det er naturligvis meget vigtigt, at de soldater, vi udsender til internationale operationer, kan håndtere udsendelsen.

- Det er i den forbindelse centralt at være opmærksom på soldaternes psykiske tilstand og reaktioner.
- Forsvarskommandoen har oplyst, at de psykiske aspekter inddrages på flere måder ved udvælgelsen af nye soldater til internationale operationer.
- Der anvendes således både et spørgeskema og psykologinterview.
- For de fastansatte stilles der psykologiske spørgsmål ved den almindelige helbredsundersøgelse forud for udsendelsen for at vurdere paratheden til udsendelse.
- Også under den missionsforberedende uddannelse orienteres og uddannes der i psykologiske forhold.
- Det intense uddannelsesforløb, der sørger for, at holdet er godt samarbejdet, giver endvidere mulighed for at identificere soldater, der viser tegn på ikke at være psykisk parate til udsendelsen.

- I de større missioner er der under udsendelsen både læge og feltpræst til rådighed.
- Forsvarets psykologer gennemfører kontaktsbesøg, og de kan altid tilkaldes ved behov.
- Der er etableret en række procedurer for at sikre, at udsendte soldater med psykiske problemer eller mistanke herom bliver hørt og draget omsorg for.
- Soldaterne kan selv opsøge læge eller psykolog, når disse er til stede i missionsområdet.
- En soldats foresatte kan sende ham eller hende til læge eller psykolog ved mistanke om psykisk belastning.
- Soldaterne kan opsøge feltpræsten, og feltpræsten kan – efter tilladelse fra soldaten – henvende sig til soldatens foresatte ved bekymring for medarbejderes tilstand.
- En soldats pårørende eller kolleger kan henvende sig til forsvaret, der kan anmode soldatens foresatte om at holde

særligt øje med ham eller hende og eventuelt sende soldaten til vurdering ved læge eller psykolog.

- Soldaten kan sendes hjem til Danmark med henblik på at få foretaget en psykologisk vurdering.
 - De eksisterende procedurer giver således mulighed for, at den enkelte selv kan søge bistand, ligesom andre ved mistanke om psykiske problemer har mulighed for at henlede opmærksomheden på behov for hjælp og eventuel opfølgende behandling – enten i missionsområdet eller ved repatriering.
 - Repatriering er det begreb forsvaret bruger om at hjemsende en soldat.
 - Hertil kommer, at soldaten ud over sine kolleger har flere "indgange" til at drøfte sine udfordringer: Sin foresatte, psykologen, lægen og feltpræsten.
-
- Forsvaret har siden januar 2010 foretaget ca. 240 hjemsendelser fra internationale operationer.

- En opgørelse i forsvaret, der dækker perioden fra 15. januar 2010 og frem, viser, at ca. 55 af disse er sket af psykiske årsager.
 - Det skal ses i sammenhæng med, at forsvaret i perioden har haft ca. 8.600 soldater udsendt i internationale operationer. Nogle af disse har været udsendt flere gange i perioden. Der har således været ca. 12.750 udsendelser.
 - En hjemsendelse på grund af psykiske problemer kan altså sagtens lade sig gøre og foregår med chefers og hjemlige myndigheders involvering.
 - Det er vigtigt at holde sig for øje, at der naturligvis er forskel på sådanne hjemsendelser, og så på den situation, hvor en soldat selv træffer en bevidst beslutning om at unddrage sig sin tjeneste, fx ved forsætligt at påføre sig selv sygdom eller skade.
-
- Så for at samle op:

- Forsvaret gør en stor indsats både før og under udsendelse af soldater for at sikre, at soldaterne er i stand til at håndtere deres opgaver, mens de er udsendt.
- I tilfælde af at en udsendt soldat oplever psykiske problemer, er der flere muligheder for at opsøge og få hjælp.
- Derimod er det problematisk, hvis soldaterne tager sagen i egen hånd med de ricisi, det indebærer for missionen, opgaven eller kolleger.
- Hvis dette alligevel sker, er det vigtigt, at der er den nødvendige lovgivning på plads.
- Jeg finder ikke grundlag for at ændre på den militære straffelov vedrørende udeblivelse fra tjeneste, som et bredt sammensat udvalg har anbefalet, og som Folketinget har vedtaget.
- Jeg finder desuden, at forsvaret gør en stor indsats både for at sikre, at de soldater, som udsendes, er i stand til det, og

for at sikre at eventuelle henvendelser fra soldater med psykiske problemer ikke overhøres.

- Jeg har derfor ikke grundlag for at ændre på forsvarets procedurer på dette område.